

Sygn. akt IV KO 61/22

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Kołodziejcki

w sprawie zażalenia **M. W.-C. i in.**

na postanowienie prokuratora del. do Prokuratury Krajowej z dnia 21 czerwca 2021r., sygn. akt PK XIV Ds [...] o odmowie wszczęcia śledztwa,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 8 lipca 2022 r.,

wniosku Sądu Rejonowego w O.

zawartego w postanowieniu z dnia 2 czerwca 2022 r., sygn. akt II Kp [...],

o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości,

na podstawie art. 37 k.p.k.

przekazać sprawę Sądu Rejonowego w O. o sygn. akt II Kp [...] do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w P..

UZASADNIENIE

Rejonowy w O. wystąpił w inicjatywę przekazania sprawy o sygn. akt II Kp [...] innemu sądowi równorzędnemu z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości (art. 37 k.p.k.). W uzasadnieniu postanowienia z dnia 2 czerwca 2022 r. wnioskodawca podniósł, że przedmiotowa sprawa dotyczy rozpoznania zażalenia sędziów Sądu Rejonowego w O. na postanowienie prokuratora del. do Prokuratury Krajowej z dnia 21 czerwca 2021 r., sygn. akt PK XIV Ds. [...] o odmowie wszczęcia śledztwa w przedmiocie przekroczenia uprawnień przez Prezesa Sądu Rejonowego w O., polegającego na uszkodzeniu w trakcie zebrania sędziów tego Sądu projektów uchwał, którymi nie miał prawa wyłącznie rozporządzać, tj. popełnienia czynów z

art. 231 § 1 k.k. i art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. W przedmiotowym zebraniu uczestniczyła większość sędziów orzekających w Sądzie Rejonowym w O. zarówno ze skarżącymi, jak i Prezesem Sądu Rejonowego w O., którzy byli świadkami czynu objętego postępowaniem. Samo zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa w zakresie zachowania Prezesa Sądu Rejonowego w O. złożyło ponad 50 sędziów z Sądu Rejonowego w O. i Sądu Okręgowego w O.. Nie bez znaczenia pozostaje także kwestia naturalnych relacji koleżeńskich pomiędzy sędziami Sądu Rejonowego w O., w tym ze skarżącymi, a także zależnością służbową łączącą sędziów Sądu Rejonowego w O. z Prezesem tego Sądu. Wnioskodawca wskazał również, że Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Okręgowym w X. przeprowadzał czynności wyjaśniające w sprawie możliwych przewinień dyscyplinarnych sędziów Sądu Rejonowego w O. w związku z przedmiotowym zebraniem. W zaistniałej sytuacji, w ocenie wnioskodawcy, rozstrzygnięcie sprawy przez Sąd Rejonowy w O. osłabiłoby nie tylko zaufanie społeczne do bezstronności Sądu, lecz także wymiaru sprawiedliwości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek sądu miejscowo właściwego do rozpoznania sprawy zasługiwał na uwzględnienie. Na wstępie należy zauważyć, że przepis art. 37 k.p.k. statuuje odstępstwo od konstytucyjnej zasady rozpoznania sprawy przez sąd właściwy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) i jako wyjątek od zasady winien być interpretowany restrykcyjnie. Instytucja przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu, która ma chronić wymiar sprawiedliwości przed wpływem na swobodę orzekania i posądzenie o brak obiektywizmu, w razie zbyt pochopnego stosowania może bowiem doprowadzić do skutku odwrotnego od zamierzonego, tj. osłabienia poczucia zaufania społeczeństwa do bezstronności sądów i ich niezależności od innych władz. Autorytetu wymiaru sprawiedliwości nie można budować poprzez zbyt częstą akceptację zmian właściwości sądu. Z jednej strony może to bowiem sprawiać wrażenie unikania przez sądy miejscowo właściwe prowadzenia spraw niewygodnych, czy wręcz podejmowania przez nie prób pozbycia się spraw „pod byle pozorem”, z drugiej zaś strony także i wrażenie akceptowania przez Sąd

Najwyższy tego typu postaw (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 września 2020 r., sygn. V KO 99/20, LEX nr 3154205).

Przystępując do oceny przesłanki „dobra wymiaru sprawiedliwości” w rozumieniu art. 37 k.p.k. należy zauważyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie prezentowane były poglądy, że przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu uzasadnione będzie w sytuacji, gdy dotyczy ona sędziego orzekającego w sądzie właściwym do jej rozpoznania i to zarówno wówczas, gdy sędzia taki występuje w charakterze strony (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 15 maja 2019 r., sygn. akt IV KO 50/19, LEX nr 2665236; postanowienie SN z dnia 15 grudnia 2021 r., sygn. akt V KO 84/21, LEX nr 3322615; postanowienie SN z dnia 14 kwietnia 2021 r., sygn. akt IV KO 26/21, LEX nr 3229498; postanowienie SN z dnia 5 stycznia 2022 r., sygn. akt V KO 98/21, LEX nr 3342338; postanowienie SN z dnia 9 lutego 2022 r., sygn. akt I KO 14/22, LEX nr 3330355; postanowienie SN z dnia 25 lutego 2022 r., sygn. akt I KO 10/22, LEX nr 3322318), w tym także będąc zawiadamiającym o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (tak m.in. postanowienie SN z dnia 20 stycznia 2022 r., sygn. akt IV KO 171/21, LEX nr 3305848), jak również wtedy, gdy sędzia taki został wskazany w zawiadomieniu jako potencjalny sprawca przestępstwa (*vide* postanowienie SN z dnia 15 maja 2008 r., sygn. akt III KO 30/08, OSNwSK 2008/1/109; postanowienie SN z dnia 1 kwietnia 2021 r., sygn. akt IV KO 25/21, LEX nr 3159942; postanowienie SN z dnia 14 grudnia 2021 r., sygn. akt I KO 74/21, LEX nr 3322629; postanowienie SN z dnia 16 grudnia 2021 r., sygn. akt II KO 112/21, LEX nr 3322089; postanowienie SN z dnia 5 stycznia 2022 r. sygn. akt IV KO 167/21, LEX nr 3342334). Oczywistym jest, że nie sposób *a priori* założyć, że każda tego rodzaju sytuacja będzie zawsze skutkowała zastosowaniem instytucji wskazanej w art. 37 k.p.k. Niemniej jednak w realiach niniejszej sprawy wszystkie zaistniałe okoliczności oceniane łącznie uzasadniają jej przekazanie innemu sądowi równorzędnemu z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości. Należy bowiem zauważyć, że Sąd Rejonowy w O. musiałby orzekać w sprawie, w której zarówno zawiadamiającymi, jak i wskazanym potencjalnym sprawcą są sędziowie tegoż sądu. Co więcej, czyn objęty zaskarżonym postanowieniem o odmowie wszczęcia śledztwa miał być popełniony na zebraniu sędziów Sądu Rejonowego w O.. Stąd też Sąd Rejonowy w O. rozstrzygałby w sprawie, w której zarówno

zawiadamiającym, jak i potencjalnym sprawcą są sędziowie tego Sądu, a do czynu miało dojść w czasie prac organu samorządu sędziowskiego tego Sądu. Nie bez znaczenia jest również fakt uprzedniego prowadzenia czynności wyjaśniających w przedmiocie zachowania Prezesa Sądu Rejonowego w O., jak i sędziów tego sądu uczestniczących w zebraniu, na którym doszło do zachowania ocenianego z prawnokarnego punktu widzenia. Powyższe okoliczności mogłyby więc prowadzić do powstania nie tylko u stron tego postępowania, lecz także w odbiorze społecznym uzasadnionych wątpliwości co do obiektywizmu Sądu Rejonowego w O.. Taka sytuacja miałaby niewątpliwie negatywny wpływ na ocenę całego wymiaru sprawiedliwości, który musi dawać gwarancję prawa od rozpoznania sprawy przez sąd bezstronny. Z tych też względów, przekazanie sprawy Sądu Rejonowego w O. o sygn. akt II Kp [...] do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu jest w pełni uzasadnione.

Należy zauważyć, że ustawodawca nie określa kryteriów, jakimi winien się kierować Sąd Najwyższy podejmując decyzję w trybie art. 37 k.p.k. W praktyce najczęściej brana jest pod uwagę odległość od miejsca zamieszkania stron do sądu wyznaczonego do rozpoznania sprawy. Takim też kryterium kierował się Sąd Najwyższy przekazując niniejszą sprawę Sądowi Rejonowemu w P., a zatem nie tylko poza obszar właściwości okręgu o., lecz także apelacji [...]. Nie budzi wątpliwości, że sądem wyznaczonym do rozpoznania sprawy z pominięciem właściwości winien być sąd, który daje gwarancję wydania orzeczenia wolnego od jakichkolwiek pozaprocessowych wpływów. Tylko takie postępowanie będzie bowiem stanowić emanację pożądanego i prawidłowego kształtowania autorytetu wymiaru sprawiedliwości. Sąd Najwyższy ma świadomość, iż pomiędzy sędziami Sądu Rejonowego w O. a Prezesem tego Sądu toczą się różne postępowania mające swój finał w sądach na terenie kraju, co mogłoby przemawiać przeciwko przekazaniu niniejszej sprawy do ich właściwości. Tym bardziej, że nie można wykluczyć, że Sąd Najwyższy przekazywał takie sprawy poza właściwość Sądu Rejonowego w O. w trybie art. 37 k.p.k. lub analogicznym w innych procedurach. Niemniej jednak, po pierwsze brak jest informacji, aby postępowania takie toczyły się właśnie w Sądzie Rejonowym w P., a po drugie sytuacja taka nie może przecież automatycznie wpływać na swobodę orzekania czy też posądzenie o brak

obiektywizmu. Ponadto Sąd Najwyższy w niniejszym składzie stoi na stanowisku, że wyznaczenie sądu na podstawie art. 37 k.p.k. nie uniemożliwia mu ponownego skierowania wniosku w tym trybie gdyby okazało się, że wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, orzeczono zatem jak w sentencji postanowienia.

[as]